

Salmeværksted åbner salmer for konfirmander

Af Ida Bugge, kirke- og kulturmedarbejder ved Rødovre Kirke

Hvordan kan man skabe et rum, hvor konfirmanderne møder og opdager salmen som en genre, der også har aktualitet for dem? Det er ét af de spørgsmål, vi har stillet os selv i Rødovre Kirke og som førte til, at vi besluttede at lave et tværfagligt samarbejde mellem præst, kirke- og kulturmedarbejder, organist og sanger: Et salmeværksted, hvor konfirmanderne skriver deres egen salme.

At skabe ejerskab

Formålet med salmeværkstedet er at åbne salmen som genre for konfirmanderne og give dem

en fornemmelse af salmens potentialer i kirkesammenhæng, både i forhold til melodi og tekst. Konfirmanderne får øjnene op for salmens muligheder, brug og funktion ved at vi skaber en ramme, hvor de sammen kan digte en salme. Konfirmandernes salme har ydermere brugsværdi – for den skal synges af menigheden, når de bliver konfirmeret.

»Det giver ejerskab til salmen, når konfirmanderne selv har skrevet den.«

Tværfagligt samarbejde

Et vigtig parameter for, at processen bliver vellykket for konfirmanderne, er det tværfag-

lige samarbejde mellem de voksne. Hver af os er aktivt med i et forløb, hvor vores fagligheder med held kan spille sammen, sådan at konfirmanderne får en alsidig vejledning med fokus på samspillet mellem melodi, rytme, ordvalg og betydning i tilblivelsen af deres salme.

Salmeværkstedets indhold

To kendte salmemelodier

Som optakt synger konfirmanderne et par vers fra to kendte salmer fx: »I østen stiger solen op« og »Du som har tændt millioner af stjerner«. Senere skal de vælge, hvilken af de to melodier, de vil skrive deres fælles salme på.

Det er lettere at skrive salmen, hvis de i forvejen kender melodien, eller den er nem at lære at synge. Salmens faste form – dens rytme, rim og betoning – giver i sig selv et godt udgangspunkt at digte ud fra. I skrivefasen tale-synger de sig da også tit frem til, om sætningen de er i gang med at finde på, har det rette antal stavelser og den rigtige trykfordeling.

Forforståelse

Salmesangen følges op af en kort samtale, hvor konfirmanderne byder ind med, hvad de forbinder med salmegenren: Hvad er en salme, hvorfor synger man dem i kirken, hvilke salmer kender de osv.? På den måde afdækkes konfirmandernes forforståelse: Hvad ved de unge allerede om salmen? Ud fra deres input samler underviseren op på salmens betydning og funktion og nævner forskellige salmekategorier: takkesalmer, årstids- og højtidsalmer, morgen- og aftensalmer mm.

Betoning og rim – indlevelse gennem krop og ord

Konfirmanderne instrueres derpå i at stille sig i en cirkel og trampe en enkel fodrytme i 4/4-takt. Bl.a. rimer de efter tur på de ord instruktørerne sender ud, fx ordet »lyse«. Ideen er, at de får en kropslig fornemmelse af, hvor betoningerne ligger. Rim-øvelsen aktiverer deres sproglige fantasi ved at inspirere til at finde rim, når de skal skrive salmen.

Når de til slut både tramper rytmen og sam-

tidig siger »I østen stiger solen op«, forplanter salmens rytme sig automatisk i kroppen. De mærker på egen krop, at salmen følger faste metriske mønstre, hvor betoningen fx kan ligge på hver anden stavelse.

Skriveværksted

Brainstorm

Som en vigtig optakt til skriveværkstedet instrueres konfirmanderne i at brainstorme gruppevis på begreber, hvor de får egne erfaringer i spil: Hvad vil det sige at være ung i Rødovre lige nu? Hvad vil man gerne takke for? Hvad har vi brug for hjælp til? Hvad vil vi sige undskyld for? Dette gælder både i det nære liv, i hverdagen, men også set i fugleperspektiv – ikke bare som Rødovreborgere, men som mennesker i verden. Både det lokale og globale perspektiv er tilladt. De får her sat ord på oplevelser og tanker på en anderledes måde.

Det er vigtigt at denne brainstorm har tempo. Konfirmanderne skal ikke tænke for længe over hvert input, og de skal undgå at evaluere hinandens bidrag. Alle i gruppen skal notere stikordene ned, så der ikke kommer en 'sekretær' i gruppen. De vælger så sammen de 10 bedste stikord eller udsagn ud, som i næste fase bruges som inspiration til salmen: Salmens krop består af undskyld-, hjælp- og takkevers, og den indrammes af et begyndelses- og slutvers, der handler om deres konfirmation.

En salme bliver til – skrivefasen og vejlederens rolle

I skrivefasen, hvor konfirmanderne gruppevis er i gang med at digte hver deres del af salmen, er det vigtigt, at vi som vejledere ikke overtager deres salme eller har for høje forventninger. Motivationen for konfirmanderne ligger i, at de kan bruge deres eget materiale og at deres tanker bag de ord og ytringer, de har nedfældet, realiseres i en genkendelig form i salmen. De skal opleve salmens tilblivelsesproces og endelige udtryk som deres egen. Derfor skal de voksne fagpersoner indstille sig på at give respons i processen på konfirmandernes vilkår og tage små snakke undervejs med grupperne, hvor de lytter sig ind på, hvad de unge har på hjerte og

gerne vil sætte på salmeform. Det er en hårfin balance, for de har brug for respons, ideer og hjælp for at kunne gennemføre skriveprocessen, men processen må forblive konfirmandernes. Den voksne er den mur, de spiller op af.

En salme synges, og den synges højt!

Når grupperne har skrevet hver deres del af salmen, skriver én af de voksne salmen sammen og mangfoldiggør den til alle. Hele forløbet har krævet koncentration, og tidsrammen kræver, at der arbejdes ihærdigt. Salmeværkstedets afslutning, hvor salmen synges i sin helhed for første gang, er klimaks: De unge rejser sig villigt op på vores opfordring, og alle synger højt og engageret med på den fællesproducerede salme – måske med en lille undren over, at de selv har været med til at skrive den! Og nogle får forhåbentligt mod på at synge med på andre salmer i højere grad, end de før har gjort og vil måske også lægge mærke til, at salmer ind imellem har noget på hjerte.

Når salmen synges af hele menigheden på konfirmationsdagen, er det vores indtryk, at nogle af forældrene er stolte over deres børns salme – og at det også inddirekte giver dem en oplevelse af ejerskab. Men det er som oftest bedsteforældrene, der kommer med positive tilbagemeldinger på, at konfirmanderne har haft lejlighed til at skrive deres egen salme – og at den bliver sunget på dagen!

Undervisningsplan

Salmeværksted kl. 9-14.30

– ved præst, kirke- og kulturmedarbejder, organist og sanger

Kl. 9.00-10.00 Optakt

Salmesang: To vers fra »I østen stiger solen op« og to vers fra »Du som har tændt millioner af stjerner«. Alle står op.

Igangsættende samtale om salmen ved præsten.

Hvad er en salme, hvilke salmer kender de, salmens funktion, betydning og brug.

Salmen som lyrisk genre: Lille oplæg om salmen og dens metrik, herunder rim og rytme som overgang til øvelser ved kirke- og kulturmedarbejder, organist og sanger:

Find, hvad der rimer i første vers af de to salmer.

Rimleg: Stå i rundkreds og lav fælles rytme på 4/4-takt.

1. slag: højre fod sættes i gulvet foran
2. slag: venstre fod sættes i på stedet
3. slag: højre fod sættes i gulvet bagved
4. slag: venstre fod sættes i på stedet.

Konfirmanderne siger deres navn, mens de holder rytmen.

Vi sender et ord ud i kredsen, man kan rime på. Konfirmanderne rimer på skift cirklen rundt. Når de ikke kan finde på mere, siger vi et nyt ord.

Vi laver derpå gå-rytmen på »I øst-en stig-er so-len op«. Start med rytmen på stavelsen »ØS«. Hver andet slag markerer derpå, hvor betoningen ligger.

Brainstorm i 4-5 grupper ved kirke- og kulturmedarbejder.

Salmen skal tage udgangspunkt i konfirmandernes eget liv, og alle grupperne laver en brainstorm på, hvad de gerne vil:

- undskyldte for (skrives på gult papir)
- bede om hjælp til (skrives på rødt papir)
- takke for (skrives på grønt papir).

Vi kommer alle fire rundt og lytter med i hver gruppe. Her er det vigtigt at støtte konfirmanderne i, at det er stikord, de selv finder på.

Kl. 10.00-10.15 Pause

Kl. 10.15-11.15

Hvilken melodi skal salmen synges på? »I Østen stiger solen op« eller »Du som har tændt millioner af stjerner«? Afstemning konfirmanderne imellem.

Prøvevers og skabelon ved organisten. Konfirmanderne digter sammen med organisten et par sjove vers; det er frit, hvad det skal handle om. Organisten introducerer en skabelon, der hjælper dem med at styre at digte i en fast form. Hvis de vælger »I østen stiger solen op« som melodi, får de ark med fire stiplede linjer. Første og tredje linje er opdelt i 8 streger, anden og fjerde linje i 6 streger – én for hver stavelse – og de betonedede stavelser er fremhævet med fed. På den måde kan de skrive direkte på linjerne:

I øs ten sti ger so len op

Kort om kompositionen og optakt til skrivværkstedet ved kirke- og kulturmedarbejder
Salmens krop skal bestå af ca. 3-6 vers: for hvert af begreberne undskyld, hjælp og tak skrives 1-2 vers.

Derudover skal der være en ramme, som består af et begyndelses- og slutvers, som handler om konfirmationen: Fx starter man i nuet: hverdagen med at gå til præst, forventningerne til den store dag. I slutverset zoomer man så ind på selve konfirmationsdagen, og måske ud igen til fugleperspektivet, hvor Gud ser tilfreds ned på Rødovre Kirke.

Kl. 11.15-12.00 Pause

Kl. 12.00-14.30

Skriveværksted

Konfirmanderne arbejder nu med at skrive salmen på den valgte melodi i deres grupper. Hver gruppe begynder at skrive hver sit »afsnit« ca. 1-2 vers af salmen:

- én gruppe skriver undskyld-vers (får udover egne stikord også de gule papirer med stikord fra de andre grupper)
- én gruppe skriver hjælp os-vers (får de røde papirer med stikord fra de andre grupper)
- én gruppe skriver takke-vers (får de grønne

papirer med stikord fra de andre grupper)

- én eller to grupper skriver rammeversene om konfirmationen

Grupperne får hver uddelt en stak papirer med stiplede linjer, skabelonen, som organisten introducerede tidligere, som hjælp til at få indholdet til at passe i salmens metriske form undervejs. Alle fire voksne kommer rundt og vejleder, mens konfirmanderne arbejder.

Afslutning

Organisten skriver salmen sammen. Alle rejser sig og synger salmen et par gange. Salmen skal også synges af menigheden på konfirmationsdagen.

Konfirmandsalme

Vi gik til præst her i Rødovre kirke
lærte en masse om Jesus og Gud.
Inspiration til vort daglige virke,
Helle hun lærte os om de ti bud.

Tilgiv os for alle myrer vi dræbte,
tilgiv os for at vi flyver så tit,
tilgiv os for de mobiler vi tabte.
Skændes med andre er ikke et hit.

Undskyld fordi vi er dumme og dovne,
undskyld for ting vi har gjort eller sagt.
Nogen kan tro, at vi er nogle klovne,
dog har vi øje for andet end pragt.

Hjælp mig med alle de ting, jeg skal gøre,
jeg er lidt dum, så vil du hjælpe nu?
Hjælp nu planeten, som er ved at tørre,
hvis vi står sammen, så burde vi ku'.

Tak for vor kære og daglige sager,
tak for alt liv og natur som du gir'
tak for du hører på alle vor klager,
tak for i dåben vi kristne forblir'.

Tak kære Gud for et tag over ho'det,
tak for de ting som vi alle har lært.
Det er jo troen som giver os modet
til at gå vid're, når livet er svært.

Nu står vi her blandt familie og venner,
vi siger ja alle sammen i dag.
Det er så nu, hvor det hele det ender,
festen er startet, og vi hejser flag.

*Mel: Du som har tændt millioner af stjerner.
Helle Jeppesens konfirmandhold 29.10.19*